

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 396/2018-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. decembra 2018 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť obchodnej spoločnosti DETEKTÍVNA INFORMAČNÁ SLUŽBA, s. r. o., Antona Bernoláka 51, Žilina, právne zastúpenej advokátkou JUDr. Annou Mozolíkovej, Palárikova 1449, Čadca, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obdo 17/2017 z 25. apríla 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti DETEKTÍVNA INFORMAČNÁ SLUŽBA, s. r. o., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obdo 17/2017 z 25. apríla 2018 p o r u š e n é b o l i .

2. Ústavný súd Slovenskej republiky uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obdo 17/2017 z 25. apríla 2018 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť obchodnej spoločnosti DETEKTÍVNA INFORMAČNÁ SLUŽBA, s. r. o., trovy konania v sume 325,42 € (slovom trisťdvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Anny Mozolíkovej, Palárikova 1449, Čadca, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 396/2018-11 z 5. septembra 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti DETEKTÍVNA INFORMAČNÁ SLUŽBA, s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. Annou Mozolíkovou, Palárikova 1449, Čadca, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Obdo 17/2017 z 25. apríla 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že Okresný súd Žilina rozsudkom č. k. 11 Cb 258/2013-103 zo 16. októbra 2015 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) uložil sťažovateľke (ako žalovanej) povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 5 000 € spolu s úrokom z omeškania 9 % ročne zo sumy 5 000 € od 4. februára 2014 do zaplatenia, ako aj povinnosť

nahradiť žalobcovi trovy konania vo výške 1 396,90 €. Vo zvyšku (uplatnené úroky z omeškania od 27. marca 2012 do 4. februára 2014) žalobu zamietol.

Na základe odvolania sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu vydal Krajský súd v Žiline rozsudok sp. zn. 13 Cob 70/2016 zo 14. septembra 2016 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), ktorým rozsudok okresného súdu v napadnutej časti výroku, ktorou sa uložila povinnosť sťažovateľke, potvrdil.

Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktoré najvyšší súd odmietol podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ako procesne neprípustné bez toho, aby sa mohol zaoberať prípustnosťou dovolania.

3. Najvyšší súd v napadnutom uznesení uviedol: *„Žalovaný prípustnosť svojho dovolania vyvodzuje popri sebe z ustanovenia § 420 C. s. p. a zároveň aj z ustanovenia § 421 C. s. p. ...*

Dovolateľ prípustnosť svojho dovolania vyvodzuje popri sebe z ustanovenia § 420 C. s. p. a (zároveň) aj z ustanovenia § 421 C. s. p. V súvislosti s kumuláciou dovolacích dôvodov podľa ustanovenia § 420 C. s. p. a podľa ustanovenia § 421 C. s. p., v spore konajúci senát najvyššieho súdu poukazuje na uznesenie Veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 19.04.2017, sp. zn. 1VCdo/2/2017, podľa ktorého uznesenia kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. je neprípustná. Dovolanie totiž nemôže byť úspešne založené na argumentácii týkajúcej sa nesprávnosti právneho posúdenia odvolacieho súdu v niektorej právnej otázke (§ 421 C. s. p.), keď je v ňom súbežne uplatnená (protirečivá) argumentácia dovolateľa, podľa ktorej dovolací súd za daného procesného stavu (zmätočnosti) vôbec nemal prikráčať k právnemu posúdeniu ako takému.

... dovolací senát v tomto spore posudzoval prípustnosť dovolania žalovaného, iba z hľadiska ním tvrdenej procesnej vady zmätočnosti (§ 420 C.s.p.); v rámci dovolacieho prieskumu teda nepristúpil (z už vyššie uvedených dôvodov ani nemohol pristúpiť), k posúdeniu opodstatnenosti tvrdenia dovolateľa, že jeho mimoriadny opravný prostriedok je prípustný tiež podľa § 421 C.s.p.

... dovolací súd dovolanie žalovaného proti rozsudku odvolacieho súdu podľa § 447 písm. c) C.s.p. ako procesne neprípustné odmietol bez toho, aby sa mohol zaoberať dôvodnosťou dovolania.“

4. Sťažovateľka v sťažnosti uviedla: *„Označené odmietavé rozhodnutie dovolacieho súdu obsahuje interpretáciu a aplikáciu právnej normy (§ 420 a § 421 CSP), ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, a dôvody, na ktorých je založené označené súdne rozhodnutie, sú neústavné.*

Kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania a zároveň dovolacích dôvodov nie je výslovnou vylúčená Civilným sporovým poriadkom s poukazom na článok 2 odsek 3 Ústavy Slovenskej republiky. V procesnom práve síce analógia nie je prípustná, avšak nie je rozumný a ústavný dôvod, aby v každom opravnom prostriedku, ktorý v civilnom procese existuje, bola kumulácia dôvodov (opravného prostriedku/prípustnosti opravného prostriedku) prípustná, iba v dovolaní nie, za situácie, že úprava nie je v zásade rozdielna. Na tom nemení nič ani osobitosť dovolania v systéme opravných prostriedkov ako mimoriadneho opravného prostriedku...

Ochranu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, teda práva sťažovateľky na prejednanie dovolania zo všetkých uplatnených dôvodov prípustnosti dovolania a zároveň dovolacích dôvodov aj podľa § 420 CSP, aj podľa § 421 CSP tak, aby sa dovolací súd vysporiadal so všetkými tvrdeniami (relevantnými argumentami a relevantnými nastolenými právnymi otázkami) sťažovateľky v dovolaní, o ktoré opiera uplatnené dovolacie dôvody podľa § 421 CSP, nie je možné dosiahnuť inými prostriedkami, než touto ústavnou sťažnosťou.

... rozhodnutie v odmietavom výroku o odmietnutí dovolania sťažovateľky proti rozsudku odvolacieho súdu je neústavné z dôvodu odmietnutia spravodlivosti (denagatio iustitiae) formálnym odmietnutím zaoberania sa, resp. nezaobieraním sa uplatnenými dovolacími dôvodmi podľa § 421 CSP a relevantnými tvrdeniami/argumentmi sťažovateľky v dovolaní, o ktoré opiera uplatnené dovolacie dôvody podľa § 421 CSP, na základe neústavného rozhodnutia veľkého senátu dovolacieho súdu 1 VCdo 2/2017 o neprípustnosti kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania/dovolacích dôvodov podľa § 420 CSP aj podľa

§ 421 CSP. Sťažovateľka v tomto kontexte poukazuje na rozhodnutie veľkého senátu dovolacieho súdu 1 VCdo 1/2018 o prípustnosti kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania/dovolacích dôvodov podľa § 420 CSP a § 421 CSP.“

5. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd jej sťažnosti vyhovel a po vykonanom dokazovaní vydal nález, v ktorom by

„... vyslovil - porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa článku 46 odsek 1 Ústavy Slovenskej republiky,

- porušenie práva sťažovateľky na spravodlivý proces (spravodlivé súdne konanie) podľa článku 6 odsek 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Protokolov na tento Dohovor nadväzujúcich,

Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 2Obdo/17/2017 zo dňa 25.04.2018 o odmietnutí dovolania sťažovateľky proti Rozsudku Krajského súdu v Žiline 13Cob/70/2016 zo dňa 14.09.2016;

... zrušil Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 2Obdo/17/2017 zo dňa 25.04.2018 o odmietnutí dovolania sťažovateľky proti Rozsudku Krajského súdu v Žiline 13Cob/70/2016 zo dňa 14.09.2016 a vec vrátil v rozsahu zrušenia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie a nové rozhodnutie s tým, že pri prejednaní dovolania sťažovateľky je potrebné, aby sa dovolací súd vysporiadal so všetkými tvrdeniami (relevantnými argumentmi a relevantnými nastolenými právnymi otázkami) sťažovateľky v dovolaní, o ktoré opiera uplatnené dovolacie dôvody podľa § 421 CSP;

... uložil porušovateľovi povinnosť zaplatiť náhradu trov konania pred ústavným súdom sťažovateľke vo výške 325,42 EUR na účet právnej zástupkyne sťažovateľky JUDr. Anny Mozolíkovej, advokátky, Palárikova 1449, 022 01 Čadca do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (2 úkony právnej služby – 1. prevzatie a príprava 153,50 € + 9,21 €, 2. sťažnosť 153,50 € + 9,21 €).“.

II.

6. Ústavný súd podľa § 29 ods. 3 zákona o ústavnom súde predložil prijatú sťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie a podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde účastníkov

konania vyzval na oznámenie, či v prejednávanej veci súhlasia s upustením od ústneho pojednávania.

7. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti z 8. októbra 2018 uviedol: «... poukazujeme na znenie ustanovenia § 48 ods. 3 prvá veta C. s. p., podľa ktorého právny záver vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho súdu záväzný. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 2O pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa postupoval v súlade s citovanou právnou úpravou. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky pritom základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v civilnom sporovom konaní tak, ako tomu bolo v posudzovanom prípade (rovnako aj II. ÚS 122/05, III. ÚS 591/2013).

Z tohto dôvodu uvádzame, že v čase rozhodovania o dovolaní sťažovateľky bol senát 2O stále viazaný závermi vyslovenými v uznesení veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. apríla 2017, sp. zn. 1 VCdo/2/2017. Pokiaľ sťažovateľka poukazovala vo svojej ústavnej sťažnosti na rozhodnutie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. marca 2018, sp. zn. 1 VCdo/1/2018, uvádzame, že predmetné rozhodnutie bolo vyhotovené a zverejnené až v druhej polovici mesiaca máj 2018. V čase rozhodovania senátu 2O o dovolaní sťažovateľky neboli závery prijaté uznesením sp. zn. 1 VCdo/1/2018 známe a ani dostupné.

... až v deň, kedy Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o dovolaní sťažovateľky (t. j. 25. apríla 2018), prijalo plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky uznesenie sp. zn. Plz. ÚS 1/2018, v ktorom bol vyslovený opačný právny názor, ako bol prezentovaný v uznesení veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. apríla 2017, sp. zn. 1 VCdo/2/2017...

... v ustanovení § 421 ods. 1 C. s. p. je viazaná prípustnosť dovolania výlučne na riešenie právnych otázok. Sťažovateľkou v dovolaní sformulovaná otázka však nie je otázkou právnou, ale jedná sa o otázku skutkovú. Zároveň v dovolaní sťažovateľka v zásade nepolemizovala s právnymi závermi prijatými odvolacím súdom, ale prezentovala vlastné chápanie skutkového stavu sporu a hodnotila dokazovanie vykonané súdmi nižšej inštancie

v predmetnom spore. Máme za to, že táto skutočnosť by mala byť zohľadnená Ústavným súdom Slovenskej republiky pri meritórnom rozhodovaní o ústavnej sťažnosti vychádzajúc z toho, že dovolací súd nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od prvoinštančného a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - vid' ustanovenie § 442 C. s. p. („dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd“). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

... aj keby dovolací súd skúmal sťažovateľkou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 C. s. p., musel by jej dovolanie odmietnuť, nakoľko by nebol oprávnený preskúmať ňou tvrdené skutočnosti.

V zmysle ustálenej judikatúry platí, že ak je už pri preskúmaní napadnutého rozhodnutia zrejmé, že súd, ktorému sa vec po zrušení jeho rozhodnutia má vrátiť na ďalšie konanie, bude musieť rozhodnúť rovnako ako v zrušovanom rozhodnutí, lebo iné rozhodnutie mu platný právny stav ani neumožní (t. j. ak súd po vrátení veci nebude môcť postupovať alebo rozhodnúť inak, ako pred zrušením jeho rozhodnutia), nemá kasačné rozhodnutie opodstatnenie (k tomu napr. rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3MCdo/9/2014, 3MCdo/12/2014, 3MCdo/14/2014, 8MCdo/13/2014 a 4MCdo/17/2014 a im zodpovedajúce uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 194/2016 a II. ÚS 729/2015)...

... je potrebné, aby Ústavný súd Slovenskej republiky pristupoval ku každému jednému prípadu - kedy bolo ústavnou sťažnosťou napadnuté uznesenie dovolacieho súdu vydané na základe záväzného právneho názoru vyplývajúceho z uznesenia veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. apríla 2017, sp. zn. 1 VCdo/2/2017 - individuálne a prihliadal aj na skutočnosti uvedené v tomto vyjadrení (napr. že dovolanie sťažovateľky sa netýka riešenia právnych ale skutkových otázok, ktoré sú irelevantné pre zákonom vymedzenú prípustnosť dovolania, a ktoré nie je dovolací súd oprávnený riešiť).

... Najvyšší súd Slovenskej republiky netrvá na ústnom pojednávaní a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.»

8. Sťažovateľka k vyjadreniu k ústavnej sťažnosti z 8. októbra 2018, ktoré poskytol najvyšší súd, vo svojej replike z 9. novembra 2018 uviedla: „... *Sťažovateľka i po vyjadrení porušovateľa k sťažnosti trvá na svojej sťažnosti a žiada, aby jej sťažnosti ústavný súd vyhovel v plnom rozsahu. Sťažovateľka zároveň trvá na ústnom pojednávaní a nesúhlasí s upustením od ústneho pojednávania pred ústavným súdom.*

... *Vyjadrenie najvyššieho súdu (v časti týkajúcej sa dovolania sťažovateľky), ktorým prejedikuje rozhodnutie zákonného dovolacieho senátu o dovolaní po prípadnom zrušení napadnutého uznesenia ústavným súdom, je neprípustné, nezákonné a neakceptovateľné po formálnej (procesnej) stránke z dôvodu zásahu funkcionára súdu do nezávislosti súdu – príslušného dovolacieho senátu i po materiálnej stránke z dôvodu, že nie je pravdivé a je v rozpore s obsahom dovolania, ktorým sťažovateľka nastoľuje na vyriešenie dovolacím súdom (presnejšie príslušným dovolacím senátom) viaceré zásadné právne otázky zodpovednosti strážnej služby klientovi za škodu spôsobenú tretej osobe (nájomcovi klienta) štvrtou osobou (neznámym páchatelom), ktorou zásadnou namietanou právnou otázkou sa konajúce všeobecné sudy nevysporiadali v rámci práva na spravodlivý proces.“*

9. Sťažovateľka ďalej vo svojej replike namieta, že v dovolaní predostrela jednoznačne otázky právnej povahy (vrátane polemiky o zodpovednosti za škodu a aplikácie amortizácie pri určovaní jej výšky), ktoré v replike ďalej rozvádza. Zároveň sťažovateľka uviedla, že v dovolaní uviedla aj niekoľko skutkových otázok, no len na ilustráciu „... *nesprávnosti rozhodnutí prvoinštančného súdu i odvolacieho súdu...“*. Ďalej uvádza, že dovolanie obsahuje aj námietku zmätočnosti spočívajúcu v nezistení základných skutkových tvrdení, ktorá „... *je dôvodom prípustnosti dovolania sťažovateľky a zároveň dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP.*“.

10. Napokon sťažovateľka žiada ústavný súd, aby „*obiter dictum vyjadril, že dovolanie obsahuje zásadné právne otázky v zmysle § 421 CSP na riešenie dovolacím súdom, ktoré si zasluhujú zvýšenú pozornosť a riadne podrobné rozobratie a odôvodnenie s prihliadnutím aj na Civilným sporovým poriadkom zavedený kategorický imperatív v § 387 ods. 3 CSP, ktoré platí i pre dovolací súd.*

... ústavný súd ako vrcholný orgán súdnej moci má jednoznačne právo nielen na obiter dictum, ale i nižšie postavenému súdu naznačiť právne závery, ktorými je nižší súd viazaný...“.

11. Sťažovateľka 4. decembra 2018 oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní.

III.

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

13. Predmetom sťažnosti sú tvrdenia sťažovateľky o nesprávnosti posúdenia kumulácie dôvodov dovolania v zmysle § 420 a § 421 CSP ako kumulácie neprípustnej.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

15. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym

režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

16. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

17. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej).

18. Ak súd alebo iný orgán koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu alebo inú právnu ochranu. Právo na súdnu a inú právnu ochranu poskytuje ústava každému právu, ktoré je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravené a ktorého sa zákonom ustanoveným postupom možno domáhať na súdnom alebo

inom orgáne Slovenskej republiky. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov. Každé konanie súdu alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu alebo inú právnu ochranu (I. ÚS 26/94).

19. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci má pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (napr. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05).

20. Ústavný súd konštatuje, že jeho úlohou nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Ústavný súd je v súlade so svojou všeobecnou právomocou vyjadrenou v čl. 124 ústavy súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Táto právomoc spolu s právomocou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu umožňuje preskúmať aj napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či tieto rozhodnutia, resp. v nich vyslovené závery sú alebo nie sú v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave.

21. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré im predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné

a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

22. Pri posudzovaní prístupu najvyššieho súdu, v zmysle ktorého ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa § 420 CSP, ako aj § 421 CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP, zaujal ústavný súd uznesením č. k. PLz. ÚS 1/2018-22 z 25. apríla 2018 zjednocujúce stanovisko v znení:

„Pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku, ako aj § 421 Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 Civilného sporového poriadku, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Rovnako, pokiaľ sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

23. Ústavný súd v odôvodnení uvedeného zjednocujúceho stanoviska okrem iného uviedol:

«16. Zo žiadneho zákonného ustanovenia Civilného sporového poriadku nevyplýva obmedzenie, ktoré by čo i len naznačovalo, že proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné dovolanie z dôvodu podľa § 420 CSP, ako aj podľa § 421 CSP, by uplatnenie niektorého dôvodu prípustnosti dovolania vylučovalo alebo podmieňovalo možnosť uplatniť aj iný dovolací dôvod. Možno konštatovať, že § 420 CSP zakladá samostatne prípustnosť dovolania a rovnako samostatne zakladá prípustnosť dovolania aj § 421 CSP. Zákon medzi nimi neupravuje žiadnu súvislosť, a to ani podmieňujúcu, ani vylučujúcu. Právna úprava je v tomto smere jasná a jednoznačná. Neexistuje preto dôvod, prečo by mal súd

pri rozhodovaní postupovať podľa čl. 4 ods. 2 CSP. Napokon, zmyslom tohto ustanovenia je určiť taký postup, aby súd nemusel stranu pri rozhodovaní odmietnuť (zákaz odmietnutia spravodlivosti) a v prípade pochybností rozhodnúť pozitívne. Aplikáciou tohto ustanovenia spôsobom, ako to vykonal veľký senát, by došlo k presne opačnému efektu.

17. Je ústavne (ale i zákonne, pozn.) neakceptovateľný taký postup, ktorým by bol dovolateľ nútený vybrať si len jeden z dôvodov prípustnosti dovolania napriek reálnej existencii viacerých dôvodov prípustnosti dovolania. Týmto postupom by bola de facto rozhodovacia činnosť súdu delegovaná na dovolateľa, resp. advokáta, čo je neprípustné. Právne posúdenie prípustnosti opravného prostriedku a aplikácia práva na konkrétny prípad je úlohou (dovolacieho) súdu.

18. Z právnej úpravy Civilného sporového poriadku, ktorá neukladá dovolateľovi povinnosť podať dovolanie len z jedného dôvodu prípustnosti, možno vyvodiť záver, že dovolateľ môže podať dovolanie kumulatívne z oboch dôvodov prípustnosti (§ 420 a § 421 CSP). Absenciu zakotvenia zákazu kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania v právnej úprave hodnotí ústavný súd ako zámer zákonodarcu, ktorý je možné zmeniť iba (opäť) zákonom, a nie názorom de lege ferenda.

19. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na čl. 2 ods. 3 ústavy, podľa ktorého každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

V zmysle čl. 3 ods. 2 CSP výklad tohto zákona nesmie protirečiť tomu, čo je v jeho slovách a vetách jasné a nepochybné.

Ak veľký senát zužuje viaceré uplatnené dôvody prípustnosti dovolania len na jeden z nich, a to ten, ktorý je v zákone uvedený na prednejšom mieste, jeho výklad protirečí nielen jasnému textu zákona, ale súčasne aj základnému princípu, na ktorom Civilný sporový poriadok spočíva (čl. 3 ods. 2 CSP).

20. Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu (nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 1/02).

21. Ústavný súd považuje zmenenú koncepciu dovolania spočívajúcu v sprísnení podmienok upravujúcich odôvodnenie dovolania (§ 431 až § 433 CSP), v obmedzení dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci len na prípady zásadného právneho významu (§ 421 ods. 1 CSP), v spísaní dovolania kvalifikovanou osobou (§ 429 ods. 1 CSP), vo zvýšení limitu pre prípustnosť dovolania z trojnásobku na desaťnásobok minimálnej mzdy [§ 422 ods. 1 písm. a) CSP] za – pre tento čas – dostatočnú záruku pred zneužitím dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku.

22. Prvoradou podmienkou dostupnosti práva na súdnu ochranu je také správanie súdu, pri ktorom sa zdrží akejkolvek svojej činnosti, ktorou by oprávnenej osobe bez právneho dôvodu sťažoval, či dokonca maril možnosť konať pred súdom, v medziach platného právneho poriadku uplatňovať svoje hmotné aj procesné práva. (Drgonec, J. Ústava Slovenskej republiky. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 855).

„Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces.“ (nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 875/2016 z 28. februára 2017).

„Bolo by nemysliteľné, aby článok 6 ods. 1 dohovoru detailne popisoval procesné záruky poskytované stranám prebiehajúceho sporu a aby primárne nechránil to, čo samo osebe umožňuje mať prospech práve z týchto záruk, teda prístup k súdu. Zásady spravodlivosti, verejnosti a rýchlosti súdneho konania totiž nemajú žiadnu hodnotu, ak žiadne konanie neprebieha. Ak zhrnieme tieto vyslovené úvahy, dospejeme k záveru, že právo na prístup k súdu tvorí esenciálny prvok práva na spravodlivý proces.“ (rozsudok ESĽP vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 - 36).

Existenciu práva na prístup k súdu akceptuje aj právna doktrína, ktorá uvádza, že ak hlavným zmyslom a účelom čl. 6 ods. 1 dohovoru je dosiahnutie spravodlivého procesu, potom by bolo priamo v rozpore s tým zabránenie vôbec vzniku súdneho procesu. Zamedzením prístupu k súdu by sa vlastne nemohol naplniť ani hlavný zmysel (účel) práva na spravodlivý súdny proces, ktorým je súdna ochrana práva. V tomto zmysle potom právo na spravodlivý proces obsahuje dve integrálne súčasti, ktoré sú vzájomne späté a podmienené, a to právo na prístup k súdu a právo na spravodlivé súdne konanie (Svák, J. Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch. II. zväzok. Bratislava : EUROKÓDEX, s. r. o., Paneurópska vysoká škola, 2011. s. 10).

„Právo na prístup k súdu môže podliehať rôznym procesnoprávnym obmedzeniam a formalitám, avšak iba pri zachovaní jeho podstaty a pri rešpektovaní primeranosti obmedzenia, aby nedošlo k odopretiu práva na prístup k súdu do takej miery, že by bol narušený jeho účel. Okrem uvedených kritérií je nevyhnutné, aby konkrétne obmedzenie sledovalo legitímny cieľ, t. j. aby nebolo svojvoľné“ (rozsudok ESLP vo veci Ashigdane proti Spojenému kráľovstvu z 28. 5. 1985, sťažnosť č. 8225/78, bod 58).

23. Ak veľký senát generálne vylúčil súbežné uplatnenie dôvodov prípustnosti dovolania a pre takéto vylúčenie neexistujú rozumné a presvedčivé argumenty, odňal tým právo dovolateľovi na prístup k súdu a porušil zásadu zákazu *denegatio iustitiae*.»

24. Prijaté zjednocujúce stanovisko ústavného súdu je plne aplikovateľné aj v prerokovávanej veci a ústavný súd naň v plnom rozsahu poukazuje.

25. Z tohto dôvodu ústavný súd konštatuje, že pokiaľ sťažovateľka v podanom dovolaní uplatnila súbežne dôvody prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP, ako aj podľa § 421 CSP a najvyšší súd sa v napadnutom uznesení pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzil len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP, porušil tým základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

26. Keďže napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd toto uznesenie zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil mu vec na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde; bod 2 výroku tohto nálezu]. V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný vysloveným právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

27. Vecným zaobraním sa sťažnosťou vo vzťahu k namietanému postupu a rozhodnutiam súdov nižších stupňov ústavnému súdu bráni princíp subsidiarity vyjadrený v čl. 127 ods. 1 *in fine* ústavy, a preto, rešpektujúc zásadu vlastného sebaobmedzenia

a zdržanlivosti (PL. ÚS 3/09, I. ÚS 76/2011, PL. ÚS 95/2011), ústavný nepovažoval za potrebné zaoberať sa postupom a rozhodnutiami súdov nižších stupňov, ktoré budú predmetom posúdenia zo strany najvyššieho súdu po vrátení veci na ďalšie konanie. Ústavný súd v tejto súvislosti prihliadol aj na zásadu minimalizovania zásahov do právomoci iných orgánov verejnej moci, keďže nálezom zrušujúcim rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktorý zákon sťažovateľke na ochranu jej práv poskytuje, sa vytvoril priestor na ochranu namietaného porušenia týchto práv v rámci sústavy všeobecných súdov (obdobne pozri napr. IV. ÚS 128/07).

28. V zmysle už uvedeného sa ústavný súd nevyjadroval *obiter dictum* k otázkam skutkovej či právnej povahy týkajúcim sa veci samej. Zároveň nemohol ponechať v platnosti napadnuté uznesenie opierajúce sa o závery veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 19. apríla 2017, ktoré boli uvedeným zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu vyhodnotené ako neústavné.

IV.

29. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, v náleze vysloví, ktoré základné právo alebo sloboda a ktoré ustanovenie ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy sa porušili, a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom sa základné právo alebo sloboda porušili.

30. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým sa porušilo základné právo alebo sloboda, ak to pripúšťa povaha tohto iného zásahu.

31. Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

32. V danom prípade bolo na ochranu základného práva sťažovateľky potrebné napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu). V ďalšom konaní je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

33. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

34. Ústavný súd v súlade s citovaným zákonným ustanovením napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

35. Sťažovateľka si v petite sťažnosti uplatnila náhradu trov konania vo výške 325,42 € za 2 úkony právnej služby (za prevzatie a prípravu zastupovania vo výške 153,50 € spolu s režijným paušálom vo výške 9,21 € a za sťažnosť vo výške 153,50 € spolu s režijným paušálom vo výške 9,21 €).

36. Ústavný súd podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov vyčíslil náhradu trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia v celkovej sume 325,42 €, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti) v sume dvakrát po 153,50 € a dva režijné paušály v sume po 9,21 € (bod 3 výroku tohto nálezu). Za vyjadrenie z 9. novembra 2018 po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie a účasť na ústnom pojednávaní ústavný súd sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia nepriznal z dôvodu, že ako v predmetnom vyjadrení, tak na ústnom pojednávaní neboli predstreté nové skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie veci.

37. Priznanú náhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

38. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2018